

Nicolae PRELIPCEANU

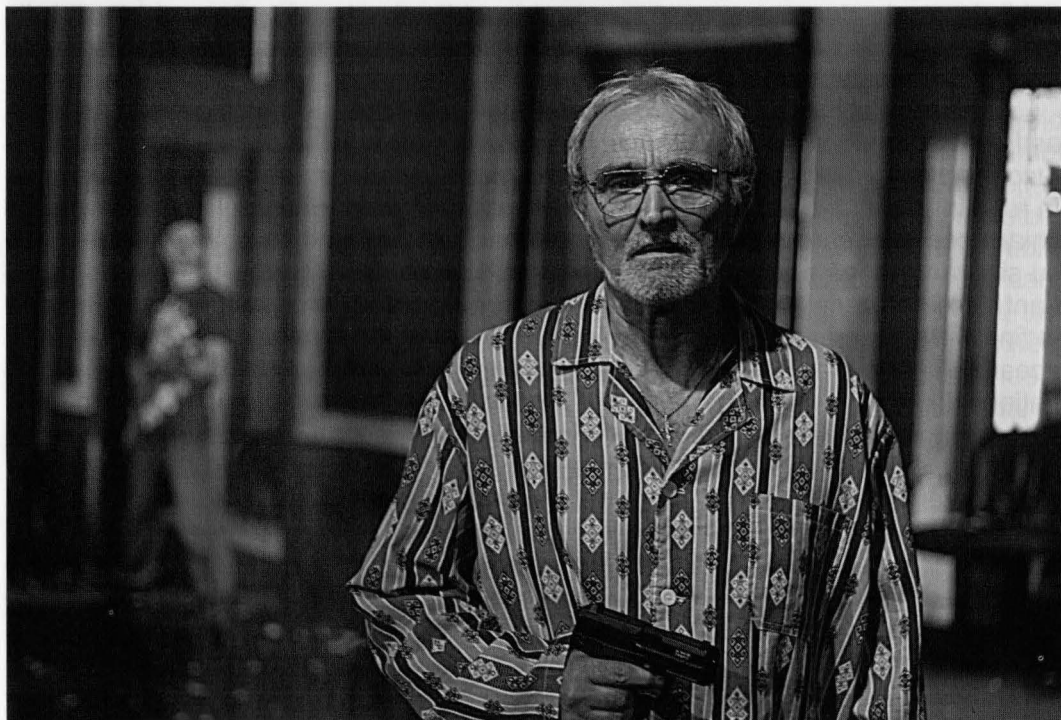
Vânătorul vânat

Alexandru Dabija s-a specializat, se pare, în vizitele la tați. După piesa lui Mimi Brănescu, *În vizită la tata*, montată la ACT, iată-l punând în scenă, la Timișoara, la Teatrul Național, o altă vizită la un alt tată. Un tată mult mai intelectual, dar cu un fiu cam la fel de nerealizat, deși, de data asta, lipsit complet de ambiții intelectuale, ca să nu mai vorbim de cele creative, care nu-i lipseau personajului de la ACT. De fapt, nicio paralelă între cele două texte nu se susține, am încercat-o doar pentru că același titlu e abordat de același regizor.

Piesa dramaturgului german Roland Schimmelpfennig, *În vizită*, începe ca o dramă de familie, cu o casă mare, de 20 de camere, din care răsar componente, în general feminine, ale clanului păstorit de Helmut, un bărbat avansat în vârstă, dar care nu s-a predat încă, nici sexual, nici intelectual. Atâta doar că a exilat literatura rusă într-o cameră, undeva, mai puțin la vedere, după căderea zidului, deducem. Povestea duce undeva și spre „regele poienii” din Fraser, cum duce și spre finalul unui film cu o cu totul altă tramă, *Apocalypse Now*, el însuși cu explicația în Fraser, *Creanga de aur*. Povestea fiului care-și ucide tatăl pentru a stăpâni clanul. În fond, povestea masculului dominant al turmei, de la unele animale mari.

Toată adunarea asta ar putea fi echivalată cu cele de pe la conacele sau casele mari din piesele lui Cehov, dacă lucrurile nu ar lua o întorsătură tragică, mult mai modernă. Și când te gândești că unul dintre personajele lui Cehov își imaginează oamenii, de peste o sută sau două sute de ani, ca trăind într-un fel de paradis, cel puțin social, dacă nu și material! Și aici, ca și la Cehov, există o armă în primul, să zicem, act. Există și un pistol, dar acesta o să apară la sfârșit, pentru a pune punct poveștii. Arma, însă, trage încă din acel prim, să zicem, act. Se descarcă întâmplător, distrugând un perete cu obiecte decorative și o fotografie a casei din vremurile de altădată, înainte de a fi pierdută de familia soției lui Helmut, Edith, acum fiind recumpărată.

Apariția unui fiu risipitor, dintr-o legătură întâmplătoare a capului familiei, tulbură apele. Acesta face parte dintr-o generație recentă, e un om fără educație și cultură, brutal, după ce, o vreme, stă ca prostul cu gura căscată, urmărind, ne dăm seama ceva mai târziu, raporturile de forțe din toată acea mică lume, în care a nimerit. Fără să strălucească în acest rol, Colin Buzoianu își îndeplinește totuși funcția de catalizator al unei catastrofe familiale, ba chiar cel care o provoacă (sau, poate, numai o grăbește), cu lipsa de scrupule a personajului pe față și în fiecare gest, după ce lucrurile încep să se precizeze. Bănuim că Helmut este încă masculul dominant al clanului de femei, chiar dacă unele dintre ele sunt chiar fiicele lui, din diverse căsătorii, plus una, dintr-o căsătorie anterioară a actualei sale soții. În plus, el face demersuri pe lângă încă tânăra nepoată a soției sale, cu care vânează împreună o rață. Scena cu jumulirea păsării, cu scoaterea măruntaielor și mațelor, în văzul publicului din sala 2, este simbolică. Pasărea tăiată anunță ce se va întâmpla. Să remarc la timp că primul lucru care te previne, mă previne, ca spectator ce ești, ce sunt, despre ceea ce va urma este excepționalul decor atotcuprinzător al lui Helmut Stürmer, beneficiind de alcătuirea acestei săli moderne, cu spațiul de joc la nivelul primului rând de scaune, învăluindu-te de cum dai cu

Damian OANCEA

Claudia IEREMIA, Victoria SUCHICI CODRICEL, Mălina MANOVICI

ochii de el, de decot, vreau să spun, și te obișnuiești cu el. Cele trei intrări din marele spațiu în cel care ne rămâne ascuns generează neliniștea așteptării unor întâmplări neașteptate.

În cea mai mare parte a spectacolului, ești prins de ceea ce se întâmplă, astfel încât unele imperfecțiuni actricești se pot trece cu vederea, dar cum spectacolul nu e scurt, acestea revin și se precizează în cele din urmă. Damian Oancea, în rolul lui Helmut, este pe alocuri exterior rolului, nu dă tot timpul impresia că el e chiar acest om, care se vede atacat de tânărul ce spune că e fiul lui – nici nu știe cu siguranță dacă e adevărat – sosit ca să-l înlocuiască în rolul de mascul dominant. Deși, se vede treaba, nu e încă momentul pentru Peter, care – se sugerează în final – va fi nimerit de glonțul trimis de Helmut din pistolul ce apare în clipa când acestuia i se ia, chiar de către contracandidat, arma, semnul bărbăției și al dominației sale. În general, ai impresia că Damian Oancea mai scoate din când în când câte o mână sau câte un picior din rol, când nu iese cu totul și parcurge, în calitate de alt personaj pe care l-a jucat cam la fel, câteva scene, înainte de a reveni, totuși. Claudia Ieremia, *Marietta* (fiica din altă căsătorie a lui Edith) este, ca de câte ori apare, excelentă într-un rol complicat, de femeie aflată spre sfârșitul unei tinereți întârziate (are 39 de ani), și care nu vrea să mai piardă niciun tren, de aceea o face repede cu tânărul de 21 de ani care vine aici în calitate de fiu pierdut și regăsit al soțului mamei ei. Ezitățile, expresiile aluzive, totul în modul cum își trăiește rolul demonstrează calități actricești excepționale, o pierdere de sine în favoarea personajului în a cărui piele intră, convingându-ne că e Marietta și nu altcineva.

Totul merge spre dramă până în momentul când, cu știință a teatrului, dramaturgul introduce cuplul *Profesoara* și fiica sa *Nadja*, aici în persoanele Irenei Flamann Catalina și Mirela Puia, pentru a amâna tensiunile care se desenau deja destul de clar între personajele din casa de 20 de camere. Irene Flamann Catalina, de altfel un nume cunoscut în lumea scenei românești de câteva zeci de ani, își joacă foarte nuanțat, entuziasmant chiar, comedia sa spumoasă, cedând o clipă rolul de vioara întâi fiicei sale care face și ea o scenă remarcabilă de isterie pentru că nu găsește cărțile marilor scriitori ruși, iar isteria acesteia e atârțată de Helmut, bine jucat aici de Damian Oancea, care o minte că a aruncat tot ce era rusesc în casă. În cele din urmă, însă, ca-ntr-o adevărată piesă de teatru absurd – de altfel nu e singurul moment când dramaturgul face un ocol pe aici – Nadja e fericită că a găsit ediții princeps din Tolstoi și Turgheniev, fiind convinsă, însă, într-o clipă, de geniul rău al piesei și al spectacolului, fiul Peter, fost marinăr, cu violența în sânge, să arunce totul afară, în zăpadă, deci să distrugă ceea ce, până în clipa dinainte, venera. Mirela Puia își face rolul episodic trezind hohotele de râs ale sălii, ceea ce și trebuie, înainte de tragedia finală. O apariție ciudată, destul de plauzibilă, este Mălina Manovici, în rolul *Isabel*, fiica cuplului actual, singura de fapt, mereu preocupată de un telefon mobil cu imaginea unui lagăr sau așa ceva, de care nu poate scăpa, și sperând într-o carieră de actriță, în final pe cale de realizare. În rolul destul de ofertant al mamei, *Edith*, Victoria Suchici-Codricel este destul de expeditivă, trecând peste momente și replici care ar fi putut rezona altfel în spectacol, mult mai profund, mult mai decisiv. Astfel, visul ei, care prefigurează cedarea în fața junelui violent și atoatecuceritor, ca să mă exprim eufemistic, deoarece nu de cucerirea femeilor casei e vorba în actele lui Peter, ci chiar de cucerirea casei, în tentativa de a-i lua locul tatălui său, pe care îl vede pentru prima oară, după ce,

ani în șir, mama sa îi spusese că acesta e mort. Alina Reus (*Sonja*), cu toate sforțările sale, nu e în măsură să țină pasul cu un text de mare profunzime și multiple implicații psihologice, jucându-și rolul corect, dar fără strălucire.

Alexandru Dabija a descifrat cu talent și pătrunzător mesajul piesei lui Roland Schimmelpfennig, ducându-l, cât l-au lăsat interpreții, și cu marele ajutor al lui Helmut Stürmer, creatorul acestui decor generator, spre realizarea unui spectacol închegat, fără pauze dramatice și fără momente în care spectatorul să părească povestea. Un spectacol intelectual, care poate, cu toate acestea, să fie accesibil și unui public mai puțin sensibil la Tolstoi, Turgheniev și Dostoievski, plus biblioteca de ruși, care presupune existența și a altelea, din specialitatea personajului principal, anglist, traducător al lui Milton. Se vede că e o piesă europeană, unde cărțile joacă ele însele un rol. Dacă era americană, se descurcau și fără cărți, ca-n serialul Dallas, unde – Radu Cosașu a observat cândva că – în nu știu câte sute de episoade nu apărea niciodată nicio carte, nici măcar aruncată undeva, într-un colț. De ce-am scris asta, aici? Pentru a sublinia că avem de-a face cu o piesă care mai este la ancora europeană, unde cultura înseamnă carte în primul rând. Și cred că și regia lui Alexandru Dabija a sesizat acest lucru și a procedat în consecință. În ce ne privește pe noi, spectatorii, nu știu câți aveam și carte, dar sigur e că am avut parte de un spectacol frumos, încheiat la toți nasturii, cu mesajul pe față fără a fi ostentativ.

Mircea MORARIU

Întâmplările minciunii și ale adevărului

Primă parte a unei trilogii intitulată *Trilogia animalelor*, care mai cuprinde piesele *Regatul animalelor* și *Sfârșit și început*, **În vizită** poate fi cu îndreptățire calificată, într-o primă instanță, drept o dramă de familie. O dramă în scrierea căreia dramaturgul german Roland Schimmelpfennig a combinat foarte bine câte ceva din Cehov și Strindberg, dar și din marii dramaturgi americani, scriitori care, de la O'Neill încoace, se slujesc de ceea ce Roland Barthes numea cândva *citatul fără ghilimele* spre a sublinia, între altele, ideea că în fiecare zi semnăm polițe cu scadențe într-un viitor ce se metamorfozează în prezent atunci când ne așteptăm mai puțin. Subiectul piesei se confundă cu o prezentare în acțiune a *întâmplărilor adevărului*, un adevăr ce își cere dreptul la afirmare cu un preț cu atât mai mare cu cât minciuna a fost ea însăși mai mare și cu cât artizanii, protagoniștii ei s-au iluzionat cu credința că aparențele și falsul asigură un temei, iar certitudinea de-o clipă ar putea fi definitivă. În câteva ore sau într-o zi ori două, toate falsurile pe care s-a bazat existența cotidiană a familiei atipice din piesă ies la iveală, iar Leviathanul ascuns în fiecare dintre sufletele celor opt personaje se manifestă hidos, tragic, înspăimântător.

Helmut e ceea ce ar putea fi socotit un erudit. Și-a consacrat toată viața exegezei *Paradisului pierdut* al lui Milton. E căsătorit cu *Edith* și au împreună o fiică, pe *Isabel*, ce nutrește ambiții de actriță. Isabel visează să joace într-o adaptare